

Regelink
Ecologie & Landschap

Vleermuisonderzoek

School Mozartsingel, 's-Hertogenbosch

In het kader van de Wet natuurbescherming

In opdracht van: Gemeente 's-Hertogenbosch

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	P. Twisk
In opdracht van	Gemeente 's-Hertogenbosch
Naam opdrachtgever	J. Helming
Rapportnummer	RA18299-02
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	29 oktober 2018
Aantal pagina's	22
Collegiale toets	A. Clements
Wijze van citeren	Peter Twisk, 20198. Vleermuisonderzoek School Mozartsingel, 's-Hertogenbosch. In het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport RA18299-02, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doel	4
2. Werkwijze en inspanning	5
2.1 Volledigheid inventarisatie	6
3. Omschrijving plangebied	7
4. Resultaten	8
4.1 Per soort	8
4.2 Per functie	8
5. Ingreep	10
5.1 Herinrichting	10
5.2 Preventieve mitigatie	10
6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming	11
6.1 Effectbepaling	11
6.2 Toetsing Wet natuurbescherming	11
7. Conclusies en aanbevelingen	13
7.1 Aanbevelingen	14
8. Bronnen	15
8.1 Literatuur	15
8.2 Websites	15
Bijlage 1. Waarnemingskaarten	16
Bijlage 2. Wet- en regelgeving	19
8.3 Wet natuurbescherming	19
8.4 Natuurnetwerk Nederland	22
8.5 Wet dieren	22

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De Gemeente 's-Hertogenbosch is voornemens om het schoolgebouw aan de Mozartsingel te 's-Hertogenbosch te slopen en nieuwbouw uit te voeren. Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting van Regelink Ecologie & Landschap (Twisk, 2018) blijkt dat in het plangebied mogelijk vleermuizen aanwezig zijn. Alle soorten vleermuizen zijn beschermd. Daarom heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van de Gemeente 's-Hertogenbosch in het plangebied onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd.

Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals aanwezig op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?

¹ <http://www.regelink.net/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2. Werkwijze en inspanning

In het kraamseizoen en paarseizoen van 2019 werd het plangebied School Mozartsingel geïnventariseerd op vleermuizen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen (Tabel 1).

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Onderzochte functies	Naam medewerker	Weersomstandigheden
9 juli 2018	22:00-00:00	Vliegroute, foerageergebied, kraamverblijfplaats, zomerverblijfplaats	J. Bokelaar en L. de Meyer	16°C, licht bewolkt, droog, wind 2 Bft
10 juli 2018	3:30-5:30	Vliegroute, foerageergebied, kraamverblijfplaats, zomerverblijfplaats	J. Bokelaar en L. de Meyer	14°C, zwaar bewolkt, droog, wind 3 Bft.
22 augustus 2018	21:10-23:10	Vliegroute, foerageergebied, paarverblijfplaats	P. Twisk	21°C, licht bewolkt, droog, wind 1 Bft.
11 september 2018	23:30-01:30	Vliegroute, foerageergebied, paarverblijfplaats	P. Twisk	18°C, licht bewolkt, droog, wind 2 Bft.

Tijdens de veldbezoeken werd op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) werd de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen. Tijdens de meeste bezoeken werd daarnaast ook een batscanner stereo (merk Elekon) gebruikt. Deze detector stelt zichzelf af op het luidste binnenkomende signaal zodat de kans dat soorten gemist werden minimaal was. Met behulp van de stereofunctie is nauwkeurig te bepalen waar een vleermuis zich bevindt zodat bijvoorbeeld verblijfplaatsen gelokaliseerd kunnen worden.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, kon een opname gemaakt worden met een extern opnameapparaat (type: DR2). Indien nodig konden opnamen met behulp van het computerprogramma Batsound worden geanalyseerd. Dit was bij het onderhavige onderzoek niet nodig; alle waargenomen vleermuizen konden direct op naam gebracht worden. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Op 9 juli werd het bezoek vanaf zonsondergang tot twee uur erna uitgevoerd, en op 10 juli 2018 vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst. Op 22 augustus en 11 september werden de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur na middernacht uitgevoerd. In deze periode werd minimaal twee uur geïnventariseerd. Aanvullend werd op 15 september 2018 een bezoek gebracht waarbij met een warmtebeeldcamera nauwkeurig het gedrag werd bepaald van een gewone dwergvleermuis.

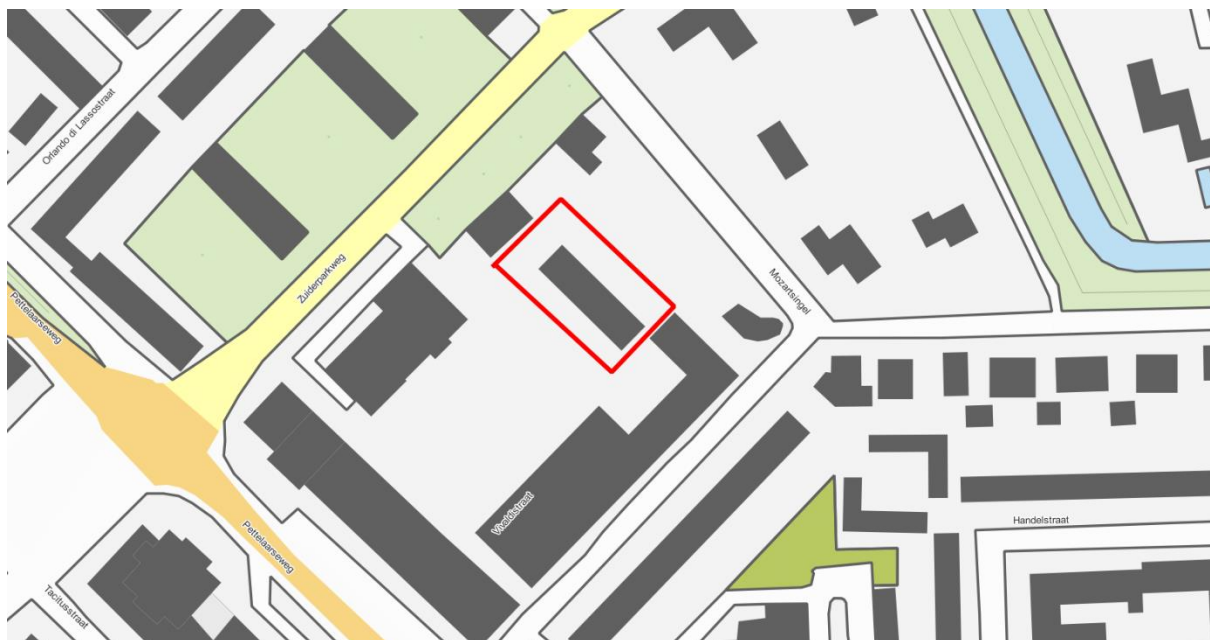
De inventarisaties werden postend en lopend uitgevoerd. Het plangebied en het omliggende gebied werden meerdere keren doorkruist.

2.1 Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen werden op een ander tijdstip wel aanwezig waren. Verwacht mag worden dat het onderzoek een redelijke tot goede indruk geeft van het belang van het plangebied en de directe omgeving voor vleermuizen.

3. Omschrijving plangebied

Het plangebied betreft een schoolgebouw en het omliggende terrein, aan de Mozartsingel in 's-Hertogenbosch. Zie figuur 1. Voor een nadere omschrijving zie het rapport van de quickscan (Twisk, 2018).

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

4. Resultaten

Gedurende het onderzoek werd binnen het plangebied alleen de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) aangetroffen. In de omgeving van het plangebied werden voorts de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) waargenomen.

Hieronder worden per soort de waarnemingen en functies weergegeven. Waarnemingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 1. De hierop weergegeven symbolen zijn indicatief voor het waargenomen gedrag en activiteit en geven derhalve geen goede indruk van de werkelijke aantallen dieren.

4.1 Per soort

4.1.1 Gewone dwergvleermuis

Tijdens de inventarisatie werden binnen en in de directe omgeving van het plangebied twee á drie foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Tijdens het paarseizoen werden ook baltsende gewone dwergvleermuizen gehoord.

In de ruimere omgeving van het plangebied werden naar schatting acht foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Ook werden zeven baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen.

Een vliegroute of kraamverblijfplaats werd niet waargenomen. Ook werd geen middernachtelijk zwermgedrag (indicatief voor een winterverblijfplaats van deze soort) waargenomen.

4.1.2 Ruige dwergvleermuis

In de omgeving van het plangebied werden op twee plaatsen een foeragerende ruige dwergvleermuis waargenomen.

4.1.3 Laatvlieger

Ten zuiden van het plangebied, bij verzorgingstehuis Zuiderschans, werden twee foeragerende laatvliegers waargenomen. Ook werden drie zwermende laatvliegers gezien, hetgeen wijst op de aanwezigheid van een (zomer?)verblijfplaats.

4.2 Per functie

4.2.1 Foerageergebied

Het plangebied en de directe omgeving wordt door twee of drie gewone dwergvleermuizen als foerageergebied gebruikt. Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren en de in ruime mate aanwezige alternatieve foerageermogelijkheden in de directe omgeving kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen is.

4.2.2 Vliegroutes

De bomenrij in de Mozartsingel werd niet als vliegroute gebruikt. Ook elders binnen en in de directe omgeving van het plangebied werd geen vliegroute waargenomen. Essentiële vliegroutes zijn dan ook niet aanwezig in het plangebied en de directe omgeving ervan.

4.2.3 Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

In de zomermaanden werden geen vaste rust- en/of verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Tijdens de paarperiode (augustus – september) werd een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen. Gewone dwergvleermuizen vliegen al roepend rond om vrouwtjes naar hun paarverblijfplaats te lokken. Doordat zij hierbij door hun hele territorium vliegen is het doorgaans lastig om de exacte paarverblijfplaats te lokaliseren. Met behulp van de warmtebeeldcamera werd waargenomen dat het baltsende dier zeer regelmatig langs de voorzijde van het schoolgebouw vloog. Daarom moet worden aangenomen dat de verblijfplaats van dit dier in het schoolgebouw aanwezig is. De exacte plaats ervan is niet bekend.

5. Ingreep

5.1 Herinrichting

De Gemeente 's-Hertogenbosch is voornemens om in plangebied School Mozartsingel, 's-Hertogenbosch het schoolgebouw te slopen en hier nieuwbouw uit te voeren. Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- het slopen van het schoolgebouw;
- het bouwrijp maken van de locatie;
- het uitvoeren van nieuwbouw.

De sloop van de school is gepland in de eerste helft van 2019, de nieuwbouw vanaf medio 2019. De beplanting blijft zoveel mogelijk behouden.

De nieuwbouw wordt natuur-inclusief uitgevoerd waarbij er voorzieningen worden getroffen die kunnen dienen als verblijfplaats voor vleermuizen en nestplaatsen voor onder andere huismus (*Passer domesticus*).

5.2 Preventieve mitigatie

Bij de ingreep is op voorhand rekening gehouden met mogelijk aanwezige zomer- en paarverblijfplaatsen van gewone en ruige dwergvleermuis. In de directe omgeving van het te slopen gebouw zijn daarom vier vleermuiskasten (type Hasselfeldt, model Fasadenflachkasten) opgehangen. Dit is gebeurd op 24 mei 2018. Deze kasten hangen op enkele tientallen meters van het te slopen gebouw en zijn geschikt als zomer- en paarverblijfplaats voor onder andere gewone dwergvleermuis.

6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

6.1 Effectbepaling

In het plangebied is een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis aanwezig. Naar schatting maken twee tot zes gewone dwergvleermuizen gebruik van deze verblijfplaats (een mannetje en een tot vijf vrouwtjes). Bij sloop van het schoolgebouw verdwijnt deze verblijfplaats. Doordat tijdig vervangende paarverblijfplaatsen zijn aangeboden in de directe omgeving mag worden aangenomen dat de functie van de paarverblijfplaats behouden blijft. Desondanks kunnen bij de sloop gewone dwergvleermuizen worden verstoord en gedood.

Er werden geen zomer- en/of kraamverblijfplaatsen waargenomen. Daarnaast zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een winterverblijfplaats voor grotere aantallen dieren.

Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes waargenomen. Essentiële vliegroutes worden daarom niet in het plangebied verwacht.

Het plangebied wordt als foerageergebied gebruikt door een of twee gewone dwergvleermuizen. Gelet op het kleine aantal foeragerende dieren en de aanwezigheid van veel vergelijkbaar foerageergebied in de omgeving mag worden aangenomen dat het plangebied geen essentieel foerageergebied is. De sloop van het schoolgebouw heeft daarom geen indirect effect op de functionaliteit van verblijfplaatsen.

6.2 Toetsing Wet natuurbescherming

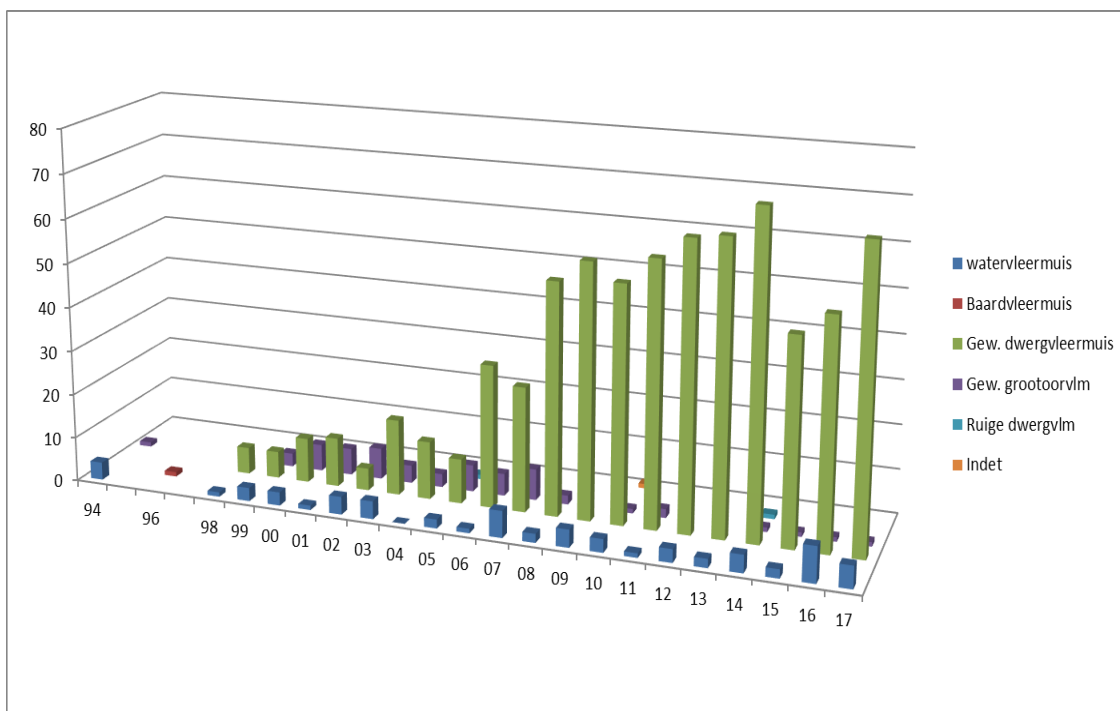
Verbodsbepalingen

Door de sloop van het schoolgebouw verdwijnt een paarverblijfplaats. Dit kan leiden tot een overtreding van Artikel 3.5 Wet natuurbescherming lid 4. Doordat tijdig vervangende verblijfplaatsen zijn gerealiseerd gaat deze functie echter niet verloren. Voorts kunnen bij de sloop gewone dwergvleermuizen worden gedood. Dit kan leiden tot een overtreding van Artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming, lid 1. Dit is te voorkomen door de sloop op aangepaste wijze uit te voeren.

Lokale Staat van Instandhouding

De gewone dwergvleermuis komt algemeen voor in de omgeving van het plangebied en elders in 's-Hertogenbosch. Ook in de Provincie Noord-Brabant en elders in Nederland komt deze soort algemeen voor. Zie www.verspreidingsatlas.nl voor recente verspreidingsinformatie van gewone dwergvleermuis. Er is geen informatie over de landelijke populatieontwikkeling van deze soort. In 's-Hertogenbosch is door de Vleermuiswerkgroep Noord-Brabant in de afgelopen twintig jaar enige informatie verzameld over aantallen overwinterende gewone dwergvleermuizen in de Binnendieze. Dit laat een toename van het aantal getelde dieren zien. Zie hiervoor Figuur 2. Op basis hiervan is aannemelijk dat de Staat van Instandhouding van de gewone dwergvleermuis in 's-Hertogenbosch gunstig is.

Omdat tijdig vervangende verblijfplaatsen zijn aangeboden mag worden aangenomen dat, ten aanzien van verblijfplaatsen, de ingreep geen negatieve invloed heeft op de Staat van Instandhouding. Mits de sloop op aangepaste wijze wordt uitgevoerd, wordt ook het doden van gewone dwergvleermuizen voorkomen en is er geen effect op de Staat van Instandhouding.

Figuur 2. Aantalsontwikkeling van gewone dwergvleermuis en nog enkele vleermuissoorten in de Binnendieze. Gegevens Vleermuiswerkgroep Noord-Brabant.

7. Conclusies en aanbevelingen

Algemeen

- Aannemelijk is dat het onderzoek een redelijke tot goede indruk geeft van het belang van het plangebied voor vleermuizen.

Resultaten

- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor een of twee gewone dwergvleermuizen. Gelet op dit kleine aantal foeragerende dieren en het ruime aanbod aan vergelijkbaar foerageergebied in de omgeving is het plangebied geen essentieel foerageergebied.
- Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes waargenomen. Aangenomen mag worden dat in het plangebied geen essentiële vliegroutes aanwezig zijn.
- Er zijn geen zomer- en kraamverblijfplaatsen waargenomen. Aannemelijk is dat deze niet aanwezig zijn. Ook zijn er geen aanwijzingen voor een winterverblijfplaats van vleermuizen in het plangebied.
- In het te slopen gebouw is een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis aanwezig. Doordat tijdig vervangende verblijfplaatsen zijn aangeboden mag worden aangenomen dat de functie van deze paarverblijfplaats behouden blijft.

Effecten

- Bij de ingreep verdwijnt een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis. Doordat tijdig vervangende paarverblijfplaatsen zijn gerealiseerd blijft de functie van deze verblijfplaats behouden en heeft de ingreep geen negatief effect op deze paarverblijfplaats.
- Bij de ingreep kunnen gewone dwergvleermuizen worden gedood. Door de sloop van het gebouw op aangepaste wijze uit te voeren is dit te voorkomen. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden en moet de ingreep begeleid worden door een vleermuisdeskundige.

Toetsing

- Het onderzoek en het aanvullend onderzoek zijn afdoende uitgevoerd en de conclusies en aanbevelingen zijn aannemelijk.
- Er zijn geen zomer-, kraam- of winterverblijfplaatsen aangetroffen. Waarschijnlijk is er een paarverblijfplaats aanwezig. Deze functie wordt in ruime mate gecompenseerd doordat er tijdig vervangende verblijfplaatsen zijn opgehangen waarmee de verblijfplaats behouden blijft. Zodoende worden er geen verbodsartikelen overtreden van de Wet Natuurbescherming en is een ontheffingsverzoek bij bevoegd gezag niet noodzakelijk. Om te voorkomen dat er tijdens de ingreep mogelijk gewone dwergvleermuizen worden gedood, wordt de sloop op aangepaste wijze uitgevoerd. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden. Daarnaast zal de nieuwbouw natuurinclusief ontworpen en uitgevoerd worden. Dit houdt in dat er definitieve verblijfplaatsen en een geschikte leefomgeving voor gebouw bewonende soorten zoals vleermuizen en huismussen worden gerealiseerd in en om de nieuwbouw

7.1 Aanbevelingen

De vleermuiskasten die zijn aangebracht in de omgeving van het plangebied zijn gemaakt van duurzaam materiaal en geschikt als permanente voorziening. In vergelijking met een verblijfplaats in een gebouw bieden deze vleermuiskasten echter waarschijnlijk minder uiteenlopende klimaatomstandigheden. Verwacht mag daarom worden dat het toepassen van inbouwvoorzieningen voor vleermuizen in de te realiseren nieuwbouw een waardevolle aanvulling is. Daarom wordt aanbevolen om zulke voorzieningen toe te passen bij de nieuwbouw. Voorbeelden hiervan zijn te vinden op de volgende websites:

<http://www.vivarapro.nl/IB-VL-01-Inbouwsteen-Vleermuizen>

<https://www.waveka.nl/inbouwkasten/vleermuiskoker-1fr.html>

8. Bronnen

8.1 Literatuur

Barataut, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Middleton, N., A. Froud & K. French. (2014) Social Calls of the Bats of Britain and Ireland. Pelagic Publishing, Exeter.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (7-1-2019)].

Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.

Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.

Twisk, P., 2018. Ecologische quickscan Mozartsingel 3, 's-Hertogenbosch. In het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland. Rapport RA18187-02, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

Vleermuisvakbureau Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. [<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>. (7-1-2019)].

8.2 Websites

www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/

www.batecho.eu

www.telmee.nl

www.vleermuis.net

www.waarneming.nl

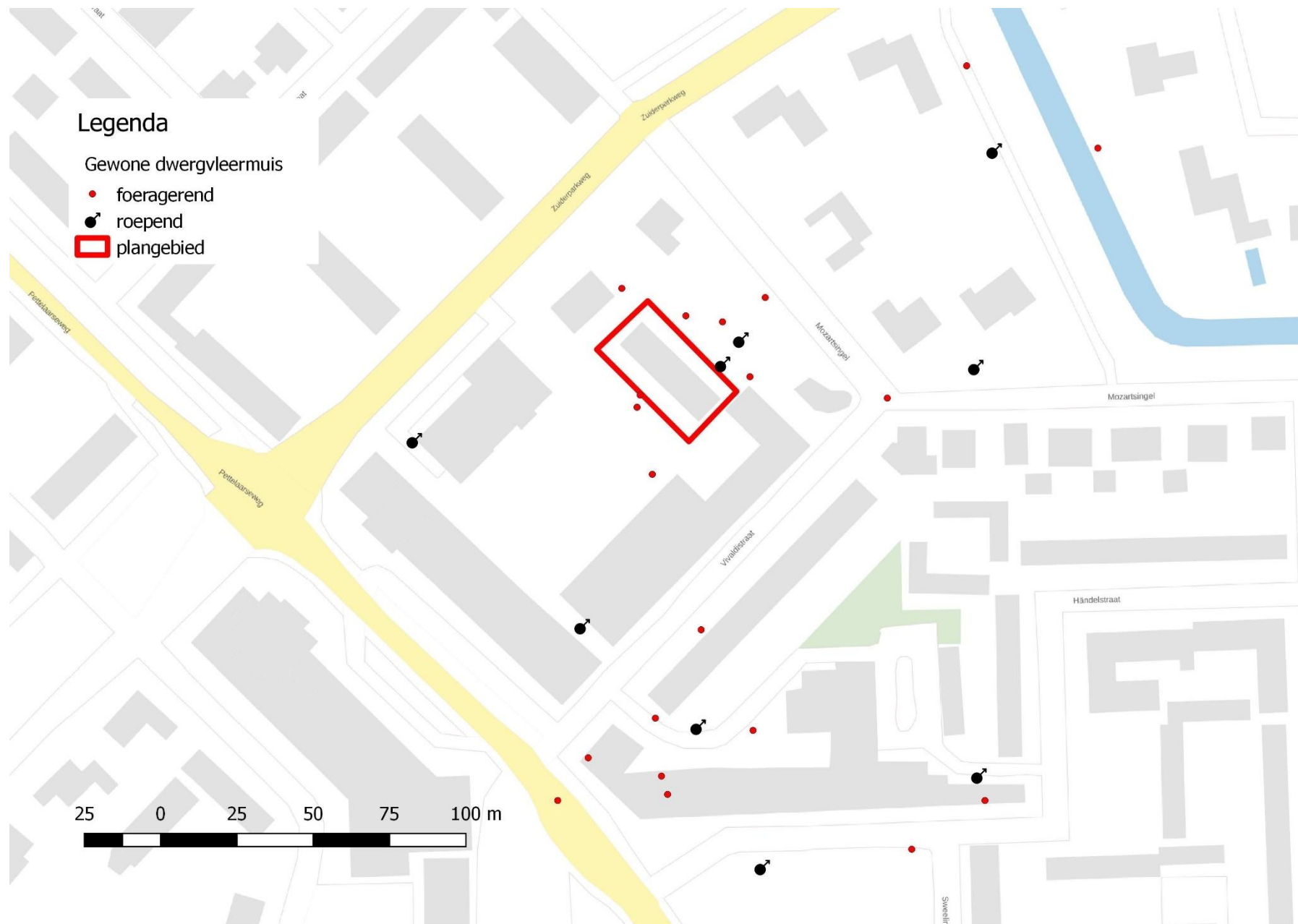
www.zoogdieratlas.nl

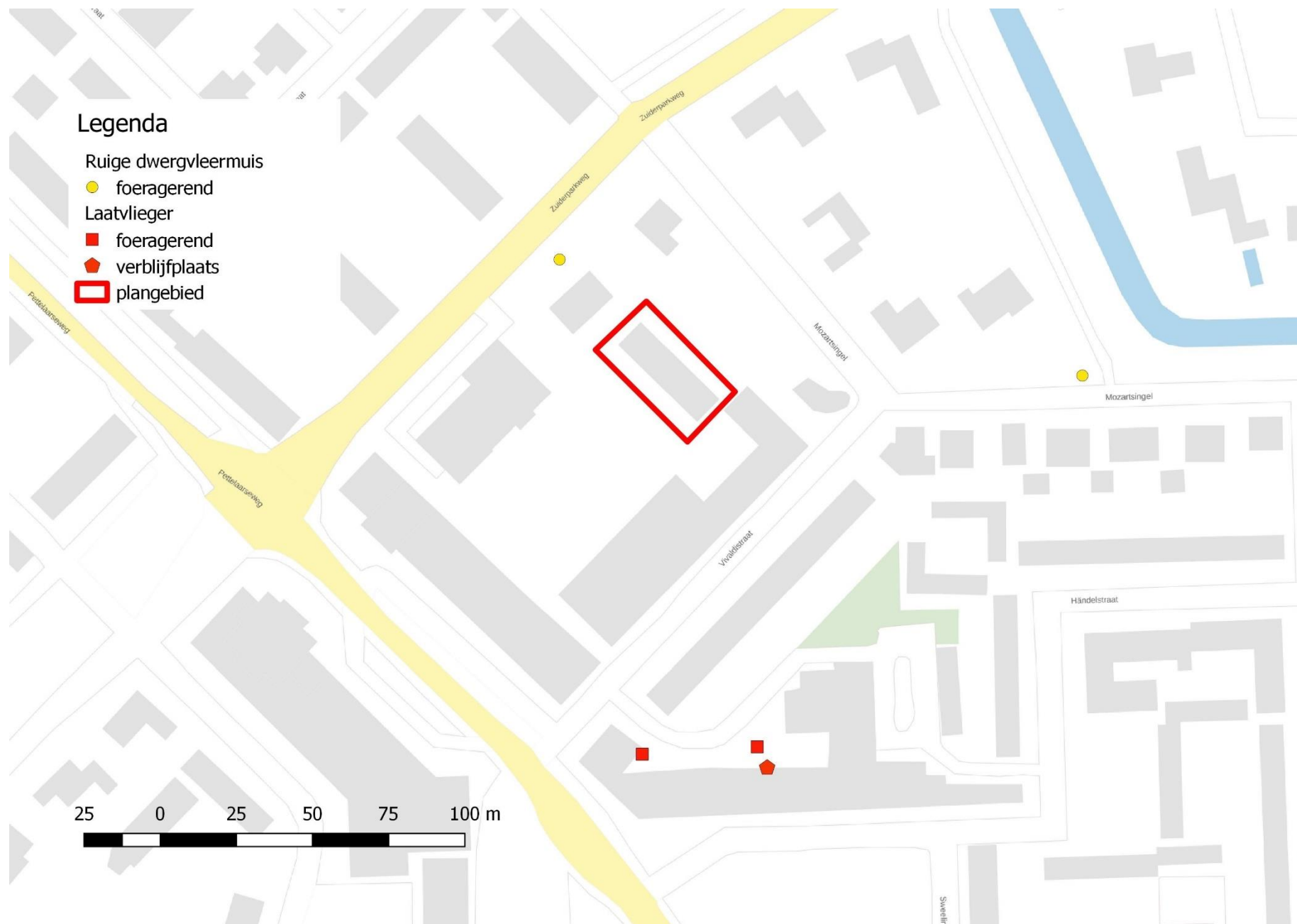
www.zoogdierverseniging.nl

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-03-01>

Bijlage 1. Waarnemingskaarten

Bijlage 2. Wet- en regelgeving

8.3 Wet natuurbescherming

8.3.1 Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

8.3.2 Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant versturend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang (zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

8.3.3 Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn (zie www.regelink.net/kenniscentrum).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen

alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgend artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming (zie www.regelink.net/kenniscentrum).

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

8.3.4 Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand bestaat uit een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;

- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

8.4 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

8.5 Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.